

Ma. prof. J. Kaskide
hindamisega.
12. X 39. J. Kadant.

III V
TARTU ÜIKS
BIBLIOTEKUSKOLA
12. okt. 1939
593.
TARTU

MAKSUKOHUSTUSE LÖPPEMISE

VII S I D.

Kõiks arvestat
sign. m. l. n. a
16. 10. 39

Hendrik K i r i k
studiosus juris
matr.nr. 13640.

AA
2785

Tartus, oktoobris 1939 aastal.

Leip. õigustead. 27 X 39

S I S U K O R D :

1. Maksukohustuse lõppemisviisidest üldse..lk. 2
2. Maksu tasuminelk. 3
 - a. rahasummas tasuminelk. 3
 - b. maksu tasumise õiguslikud järeld.lk.12
3. Pikendamine ja ajatamine..... lk. 14
4. Maksust vabastaminelk.15
5. Maksukohustuse sundtäitmine.....lk.23
 - a. sissenõudmine vallasvarast.....lk.33
 - b) sissenõudmine kinnisvarast.....lk.45
- 6, Maksumärkide tarvitamine.....lk.47
7. Aegumine lk.55
8. Tasendus (kompensatsioon).....lk.59
9. Muud maksukohustuse lõppemise viisid.....lk.60

2. Maksi tarumine.

1. Maksukohustuse lõppemisviisidest üldse.

Maks on rahasumma, mida maksukohuslane on kohustatud maksma avalikule võimule seadusest tingitud maksukohustusvahekorra tulemusena.

Sellise maksukohustusvahekorra lõppemine toimub tavaliselt kolmel viisil:¹⁾

kas selliselt, et maksustamisasutis, vastavalt oma nõudmisele, saab rahulduse maksumisega;²⁾

või selliselt, et maksunõudja loobub maksunõudmisest - s.t. maksust vabastamisega;³⁾

ka sellega, kui vastav maksunõudmine muutub teatud kindla ajavahemiku järele kehtetuks,

1) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 138 jj.

2) Vt. MKS, § 109.

3) Vt. MKS, § 119.

s. o. a e g u m i s e g a.⁴⁾

2. Maksu tasumine.

Maksu tasumine on vastandina maksust vabastamisele ja aegumisele loomulik maksukohustuse lõppemise viis.

Tasumine võib toimuda kas rahas, teatud maksumärkide kasutamise, tempelmarkide kustutamisega või tarvitades vastavat tempelpaberit.

a. Rahasummas maksu tasumine on kõige tavalisem tekkinud maksukohustuse lõppemise viis, s.o. maksukohustusvahekorrast tingitud rahasumma üleandmise kaudu, nagu see sünnib harilikult ka tsiviilõigusliku võla tasumisel.

Maksu tasumist võib toimetada kas vahetult maksukohuslane ise, või keegi, kes otseselt on kohustatud maksukohuslase eest maksma, või lihtsalt keegi kolmas.⁵⁾

Maksmine eeldab põhimõtteliselt, et maksukohustus kui selline oleks tekkinud vastava

4) Vt. MKS, § 114.

5) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk.140.

maksustamiskorraldise põhjal. Juhud, kus maksu tasumise kohustuse tekkimiseks ei nõuta eelnevat maksustamiskorraldist, on vastavais maksuseadustes otseselt määratud. Sel puhul on tegemist maksu e t t e t a s u m i s e g a. Nii näiteks läbikäigumaksu juures, kus maksukohuslane arvutab igal 1. aprillil, 1. juulil, 1. oktoobril ja 1. jaanuaril viimasel möödunud kalendriaastal saavutatud läbikäigu alusel läbikäigumaksu ja tasub selle ettemaksuna hiljemalt arvutuskuu kümnendaks päevaks.⁶⁾

Majandusminister võib oma määrusega kohustada ettevõtteid arvutama ja tasuma ettemakse ka iga kalendrikuu järgmiseks kümnendaks kuu-päevaks.

Samuti trahterimaksu puhul, maksukohuslane arvutab iga möödunud kalendrikuu läbikäigu alusel trahterimaksu ja tasub selle hiljemalt järgneva kuu viiendaks päevaks.⁷⁾

Mainitud juhtudel maksustamiskorraldise

6) Vt. AjLMS, § 16, I lõige.

7) Vt. TrMS, § 6, I lõige.

saabudes tasutakse teatud aja jooksul, läbikäigumaksu puhul hiljemalt ühe kuu kestusel, maksustamiskorraldise kätteandmise päevast arvates,⁸⁾ veel ainult tekkinud vahe, n. n. l õ p p m a k s. Selline lõppmaks tuleb tasumisele vaid juhtudel, kui maksustamiskorraldises määratud summa on suurem ettemakstud summast. Maksustamiskorraldise põhjal tasutavale lõppmaksule arvatakse juurde ka tasumata viivitusprotsendid.⁹⁾

Maksmine peab toimuma vastavas seaduslikus maksukohas.¹⁰⁾ Üldiselt esineb meil maksukohana Eesti Pank ühes oma osakondade ja agentuuridega.¹¹⁾

Erandjuhtudel esinevad maksukohana ka riiklikud erikassad, politseiasutised sundsisse- nõudjatena, riigiasutised ja - ametnikud kelle juures erikassad ei tegutse, omavalitsusasutised ja erapangad.

8) Vt. AjLMS, § 22.

9) Vt. AjLMS, § 22.

10) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 139.

11) Vt. Majandusministri määrus riigi tulude kassa, arvepidamise ja aruandmise korra kohta, RT 31, 52, 415, § 2 I lõige.

Riiklikkude erikassadena tegutsevad meil riigiraudteede, posti-telegraafi-telefoni, tolli, piiritusladude, metuskondade ja välisesinduste kassad.

Mainitud erikassad võtavad vastu:

1) riigitulusid, mis kuuluvad nende asutiste määramisele või järelvalvele, kelle kassadena vastavad erikassad tegutsevad ja muid riigitulusid, kui need on seotud tähendatud asutiste tegevusega;

2) muid riigitulusid, mille vastuvõtmine on erikassadele sunduslik eriseaduste põhjal või muudel seaduslikkudel alustel.¹²⁾

Politsei nõuab sunniteel sisse riigitulusid erimäärustes või erijuhtnöörides ettenähtud juhtudel ja korras.

Riigiasutised ja -ametisikud, kelle juures ei tegutse riiklikud erikassad, võivad võtta vastu endi alasse kuuluvaid riigitulusid, kui maksmise kohas ei ole Eesti Panga osakonda või

12) Vt. RT 31, 52, 415, § 4 II ja III lõige.

mõnd teist üldist riigitulude vastuvõtu kassat; kui riigiasutistel ja -ametisikuil, kelle võimkonda kuulub korralduste tegemine riigitulude sissenõudmiste määramiseks, on võimalus koha- peal saada maksukohuslasilt neile määratud sum- ma ja seejuures samal ajal, kui tehakse vas- tav korraldus; kui riigi tuludesse kuuluvad summad peetakse kinni riigiasutiste poolt tasu- de või muude kulusummade väljamaksmisel.¹³⁾

Omavalitsusasutised võtavad vastu rii- tulusid eriseadustes ja erimäärustes ettenähtud juhtudel ja korras.¹⁴⁾

Erapangad võtavad vastu riigitulusid vastavalt Majandusministri poolt antud erijuhis- tele.¹⁵⁾

Maks peab saama tasutud mitte ainult õigesse kohta, vaid ka õ i g e l a j a l.¹⁶⁾

13) Vt.riigitulude kassakorra määrus § 6, RT 31, 52

14) Vt. RT 31, 52, 415 § 7.

15) Vt. RT 31, 52, 415 § 8.

16) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk.140.

Maksu tasumise aeg on ettenähtud üksikuis maksuseadusis eraldi. Nii näiteks, peab tulumaks olema tasutud hiljemalt 30. septembriks ja 30. novembriks ühesugustes osades ja maksjad, kellele maksulehed pärast 1. juulit kätte on saadetud, maksavad esimese maksuosa kahe kuu jooksul, teise - kolme kuu ~~juul~~ jooksul, maksulehe kätteandmise päevast arvates.¹⁷⁾

Või näiteks, kinnistusmaks tasutakse kinnisvara omandiõiguse ülemineku akti enese tegemisel.¹⁸⁾

Kui maksu aga antud tähtajaks ei tasuta, siis loetakse maksusummad maksuvõlaks ja nõutakse sisse a d m i n i s t r a t i i v - s i s s e n õ u d m i s e k o r r a s, kui need summad ületavad ühe krooni.¹⁹⁾

Maksuvõlgadelt nõutakse viivitusprotsenti 1 % kuus, arvates poolikud kuud terveteks. Kui maksusumma hiljem vähendatakse või kustuta-

17) Vt. TMS, § 64 I lõige.

18) Vt. KMS, § 268.

19) Vt. MKS, § 109.

takse, siis ei arvata ära jäetud või kustutatud summadelt viivitusprotsente; kui aga need on juba sisse nõutud, siis makstakse need tagasi.²⁰⁾

Avalikkude maksude ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetakse võlgnikelt veel n. n. l i s a r a h a 5 % määral sissenõutavast summast, ümmardades ülespoole tervetesse kroonidesse.²¹⁾

Säärane lisaraha kohustus tekib võla sissenõudmiseks kirjaliku korralduse tegemise päevast.

Eesti Maapangast ja tema valitsemisel olevaist erisummadest, kapitalidest ja fondidest, samuti Pikalaenu Panga valitsemisel olevast Maatulunduskapitalist antud laenude maksuvõla, selle hulgas tähtmaksude, viiviste, trahvide ja kulude sissenõudmisel Administratiiv-sissenõudmise seaduses ettenähtud korras, võetakse võlgnikelt lisaraha 50 % sissenõutavast võlasummast.

20) Vt. MKS, § 109 II lõige.

21) Vt. Avalikkude maksude ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seadus, § 1.

Säärane kohustus tekib maksuvõlglasel tähtpäevaks tasumata jäetud summalt temalt nõutava maksuvõla administratiiv korras sissenõudmise nõudelehe väljasaatmisega Eesti Maapanga või Pika-laenu Panga poolt.²²⁾

Maksukohuslase huvides on enamuses maksuseadustest ettekirjutused selleks, kuidas anda maksukohuslasele võimalust hiljem tõendada kord tasutud maksu, et ära hoida kustunud maksukohustuse uuestinõudmise võimalust, kui tasumine mingil viisil on jäetud tähelepanemata.

RT 31, 52, 415 antud Majandusministri määrus riigitulude kassa, arvepidamise ja aruandmise korra kohta § 11-es on antud nõue, et riigitulude arvele sissemakstud või ülekanatud summade vastu annab vastuvõtja asutis maksjale kviitungi, mis peab sisaldama:

1.) tulusumma vastuvõtja asutise nime-
tuse;

22) Vt. Eesti Maapangast ja Maatulunduskapitalist antud laenude sissenõudmisel võetava lisaraha seadus, § 1 ja 2.

- 2.) vastuvõtmise aeg (aasta, kuu, päev);
- 3.) kviitungi järjekorra number;
- 4.) kellelt ja kelle arvel summa saadud;
- 5.) mis tuluna või mis eest;
- 6.) tulusumma numbrites ja sõnades;
- 7.) tulusumma vastuvõtja ametniku ja raamatupidaja või selle kohustetäitja allkirjad;
- 8.) kassaasutise pitsati jäljend.

Kviitungid ja nende kontsud kannavad ~~üks~~ ühist numeratsiooni. Kui Eesti Pank või selle osakond võtab vastu riigitulu summasid teistelt riigitulude vastuvõtu organitelt, siis ei näidata antavates kviitungites kelle arvel summa saadud.

Kviitungitele võib kirjutada alla ka ainult tuluvastuvõtja ametnik, kui selle kohta on eraldi kokku lepitud Majandusministriga või kui tuluvastuvõtja asutise koosseisus pole teist ametnikku peale tuluvastuvõtja ametniku.²³⁾

Eesti Panga poolt väljaantavatel kvii-

23) Vt. RT 31, 52, 415, § 11.

tungitel pole sunduslik pitsati jäljend.

Maksu tasumist võib tõendada ka vastavalt maksuteatelehelte ärarebitava kviitungiga, kui see on tarvilikult täidetud.²⁴⁾

Kviitungi ei anta posti-, tempel- ja kohtumarkide, vekslipaberite, panderollide ja muude sarnaste märkide müümisel ja väljaandmisel.²⁵⁾

Küll võib aga kviteerimine ise toimuda tempelmarkide, tempelpaberi või muu sarnase tarvitamisega maksukohuslase poolt, ilma maksunõudja kaastegevuseta, kusjuures see väljastpoolt tõendatav fakt ise näitab ja tõendab ettekirjutuspärast maksu tasumist ja ulatub seetõttu üle erilise kviteerimise maksunõudja poolt.²⁶⁾

b. Peamiseks maksu tasumise õiguslikuks järelduseks on maksukohustuse lõppemine. Maksu tasumisega kustub ka mitme ühismaksukohuslase solidaarne kohustus. Sealjuures aga kohus-

24) Vt. RT 31, 52, 415, § 11 II lõige.

25) Vt. RT 31, 52, 415, § 12.

26) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 141.

lane, kes tasus kogu summa, või rohkem sellest osast, mis langeks temale maksukohustuse ühtaolisel jagamisel, võib nõuda kaaskohuslastelt vastavate osade tasumist.²⁷⁾

Kui aga maksukohuslane tasus ainult osa maksusummast, või temale isiklikult langeva maksuosa täielikult, siis ei vabasta see veel seda kaaskohuslast vastutusest kogu maksu eest, kui ei lähe korda nõuda sisse maksu teistelt kohuslastelt. Siit tulevad välja arvata juhud, kus sissenõudmine teistelt kaaskohuslastelt on muutunud võimatuks sissenõudja raske hooletuse või lubamatu vastutuleku tõttu.²⁸⁾

Maksu tasumisega vabanevad vastutusest isikud, kes seaduse järele vastutavad maksu tasumise eest.

Maksu tasumise õigusliku järeldusena ~~või~~ võiks veel nimetada juba tasutud maksu tagasi-
nõudmise õiguse kustumist, kui selgub, et mak-

27) Vt. MKS, § 110.

28) Vt. MKS, § 111.

sukohustus tasumise momendil oli juba kustunud aegumise teel.²⁹⁾

2. Pikendamine ja ajatamine.

Tegelikkuses võib esineda juhte, kus maksukohuslase majanduslik seisund ei võimalda tal ettenähtud tähtajal maksu tasumist ilma enda majapidamist kahjustamata. Et tuua sellistesse olukordadesse pehmendust, selleks on ettenähtud Maksustamiskorralduse seaduse § 117 võimalus, maksukohuslase või vastutaja palvel, pikendada ja ajatada maksu tasumist protsendita või $\frac{1}{2}$ % kuus, kui maksu sissenõudmine võiks viia maksukohuslase majapidamise äärmisse raskusse.

Seejuures võib aga nõuda maksukohuslaselt samu tagatise, mis ettenähtud administratiiv-sissenõuete kohta maksvates seadustes või Riigi töövõtete ja hangete seaduses.³⁰⁾

29) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 141.

30) Vt. MKS, § 118.

Pikendamist ja ajatamist otsustab:

1 - maksuinspektor, kui maksu summa ei ületa Kr.500.--, kuni viie aastani tasumise tähtajast arvates.

2 - Maksudetalituse direktor, kui maksumussumma ei ületa 5000 krooni - kuni viie aastani tasumise tähtajast arvates.

3 - Majandusminister, kui maksu summa ületab 5000 krooni ja muil juhtudel - kuni kaheksa aastani tasumise tähtajast arvates.³¹⁾

Pikendamisele ja ajatamisele ei kuulu aktsiisimaksude tasumise tähtajad.³²⁾

3. Maksust vabastamine.

Maksust vabastamine on terviklik või osaline maksukohustuse lõppemine maksunõudja loobumise läbi. Maksundusõiguslik vabastamine on oma iseloomult ühekülgne avalikõiguslik akt,

31) Vt. MKS, § 117.

32) Vt. AkMS, § 181.

õigustloov haldusakt, mis ei eelda maksukohustusliku kodaniku nõusolekut.³³⁾ Ka seal, kus vabastamise käik on seotud maksukohuslase avaldusega, on valik ikkagi peamiselt vabastaval poolel.

Vabastamine võib haarata maksukohustust selbe täies ulatuses - maksu kustutamise, või ainult osa sellest - maksu vähendamise.

Üldreegli maksu kustutamiseks ja vähendamiseks annab Maksustamiskorralduse seaduse §§ 119 ja 120. Nende kohaselt, kui maksuvõla või viivitusprotsentide sissenõudmine on lootusetu, võidakse need kustutada.

Kustutamist otsustab:

1 - maksuinspektor, kui kustutatav maksuvõla summa ei ületa 100 krooni;

2 - Maksudetalituse direktor, kui kustutatav maksuvõla summa ei ületa 1000 krooni;

3 - Majandusminister, kui kustutatav

33) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 150.

maksuvõla summa ületab looo krooni.

Peale eelpooltähendatud juhtude võib Majandusminister kustutada või vähendada maksuvõlga või viivitusprotsente, kui kustutatav või vähendatav maksuvõla summa ei ületa 2500 krooni, kui võla sissenõudmine hävitaks võlgniku majapidamise või viiks ta majanduslikku kitsikusse.

Juhtudel, mis ületavad Majandusministri võimupiirid, otsustab maksuvõlgade ja viivitusprotsentide kustutamise või vähendamise Vabariigi Valitsus.³⁴⁾

Juhul, kui kustutatakse võlasumma või vähendatakse seda mõnele isikule, kes ühiselt teistega on solidaarne kaasmaksuvõlgnik või solidaarne vastutaja selle võla eest, jääb solidaarne vastutus püsima ülejäänud maksuvõlgnikkude ~~vahel~~ ja vastutajate vahel ainult selle summa ulatuses, mis langeks neile esialgse võlasumma võrdsel jaotamisel kõigile võlglastele.³⁵⁾

34) Vt. MKS, § 120, II lõige.

35) Vt. MKS, § 120, III lõige.

Kui keegi on maksnud maksu rohkem, kui ta oli kohustatud seaduse järgi, või kui hili-
semate korraldustega vähendatakse juba tasutud
maksusummat, siis kantakse ülemäära tasutud summa
sama isiku teiste riigi maksu- või trahvivõlgade
arvele. Siin summade ülekandmist otsustab, vaa-
tamata selle suurusele, alati maksuinspektor.³⁶⁾

Tagasi makstakse sellised ülemäära maks-
tud summad ainult siis, kui neid ei saa kanda
maksu- või trahvivõlgade arvele ja kui need üle-
tavad ühe krooni. Seejuures peab aga tagasimak-
miseks esitatama vastav palve, hiljemalt kolme
aasta jooksul, arvates summade tasumise või,
maksusumma vähendamise korral, vähendamise otsu-
se jõustumise päevast.

Ülemäära tasutud maksusummade tagasi-
maksmist otsustavad:

1) maksuinspektor, kui tagasimakstav
summa ei ületa tolli alal 500 krooni, muude mak-
sude alal 200 krooni;

36) Vt. MKS, § 121 jj.

2) Maksudetalituse direktor, kui tagasi-
maksustav summa ei ületa 2000 krooni;

3) muudel juhtudel otsustab Majandus-
minister.³⁷⁾

Maksuvõlgade kustutamist ei või toime-
tada aktsiisimaksude juures, väljaarvatud juhud,
kui selle sissenõudmine on lootusetu või ei ta-
su end.³⁸⁾

Peale eeltoodu on üksikjuhtude täpsem
käsitelu ja ka „eo ipso“ maksuvabad juhud, ette
nähtud üksikutes maksuseadustes enestes.

Näiteks aktsiisimaksust on vabad järg-
mised maksuesemed:

1) mis on valmistatud väljaspool teha-
seid omaks tarvitamiseks,

2) mis on veetud sisse välismaalt ja
on Tolliseaduse § 163, 169 j.j. põhjal vabad
tollimaksust,

3) mis on veetud välja riigi tollipii-
ridest Aktsiisimaksu määruse §§ 81 - 91 ette-

³⁷⁾Vt. MKS, § 122 ja 123.

³⁸⁾Vt. AkMS, § 181, II lõige.

nähtud korras,

4) mis on töötatud ümber või määratud ümbertöötamiseks maksuvalve all,

5) mis on hävinenud või hävitatud,

6) mis on kadunud aurumise, kõdunemise, kokkutõmbumise või muul loomulikul teel, Aktsiisimaksu määrusega kindlaksmääratud piirides,

7) mis on müüdud sundmüügil enampakkumise teel vastavates seadustes ettenähtud korras.

Vabastada ei või aktsiisimaksust juba käibele lastud ja maksumärgistatud esemeid, ega ka kadu, mis on tekkinud pakistesse pakitud maksuesemetes.³⁹⁾

Tempelmaksust on vabad:

1) dokumendid, mille objekti väärtus ei ületa 50 krooni, välja arvatud igasugused arved, kviitungid, aktsiad, osatähed ja osamaksu tähed,

2) riigiasutuste poolt välismaade riiklikkude asutustega tehtud dokumendid,

39) Vt. AkMS, § 163 - 168.

Samuti korraldada ka aktsiid!

3) dokumendid, mis vabariigi välis-
esinduste poolt välismaal tehtud ja täidetud
ning siia saadetud tõendavate dokumentidena,

4) konkursi valitsusele ja vannutatud
hooldajale maksujõuetu kreditori poolt esitatud
avaldused ja vastused nende peale,

5) riigikogu valimiste, rahvahääletamise
ja rahvaalgatamise asjas ning omavalitsuste va-
limiste asjus kokkuseatavad dokumendid,

6) dokumendid varanduse sundvõõrandami-
se asjus,

7) Eesti Panga ja selle osakondade poolt
riigikassa operatsioonide alal väljaantavad do-
kumendid,

8) dokumendid väeteenistuse kohuse as-
jus sõjaväkke või reservväkke teenistusse kutsu-
mise või astumise ja teenistusest vabastamise-,
veo- ja liikumisvahendite sõjaväele võtmise ja
sellest vabastamise, samuti igasuguse rekviree-
rimise asjus,

9) dokumendid , mis maksustatud konsu-

laarmaksuga või mis konsulaartariifis konsulaar-
maksust vabaks loetud. Kui dokumendiilt on võetud
konsulaarmaksu ainult allkirjade algupärasuse
õigekstunnustamise eest või tõenduse eest, et
see on koostatud vastava riigi seaduste järgi,
siis ei vabane dokument tempelmaksustamisest si-
su kohaselt, kui ta kuulub tempelmaksustamisele
Tempelmaksu seaduse järgi;

10) Petseri- ja Narva-taguste maade
kinnisvarade kinnistamise seaduse § 88 ettenäh-
tud asutuste toimetused ja kinnistusaktid;

11) Maakorralduse seaduse § 81 ettenähtu
kinnistused ja lepingud;

12) riigihoiukassa asjaajamine ja hoiu-
leandjate avaldused hoiukassale;

13) Maa- ja pikalaenu pankadele esita-
tud palved ja kõik nende tegevusse puutuv kirja-
vahetus;

14) ühe ja sama asutuse või ettevõtte
sisemise asjaajamise dokumendid;

15) kirj vahetus vaestelaste ja hoole-

kandekohtus;

16) kirjavahetus priisikohtutes;

17) kõik kehtiva hoolekande seaduse alusel tehtavad paberid ja dokumendid;

18) kirjavahetus, lepingud, arved, tunnistused ja muud dokumendid riigiteenijatele, -töolistele, õppejõududele ning sõjaväelaste pensionide ja haiguskindlustuse asjus;

19) tempelmaksustamisele kuuluvatest dokumentidest need, mis tariifis tempelmaksust vabastatud.⁴⁰⁾

4. Maksukohustuse sundtäitmine.

MKS § 109 järele loetakse tähtajaks tasumata maksusummad maksuvõlaks ja nõutakse sisse administratiivsisse nõudmise korras, kui need ületavad ühe krooni.

Maksuvõlalt nõutakse viivitusprotsente

40) Vt. TeMS, § 4.

1 % kuus, arvates poolikud kuud terveteks. Kui maksusumma hiljem vähendatakse või kustutatakse, siis ei arvata ülejätud või kustutatud summadelt viivitusprotšente; kui aga need on nõutud juba sisse, siis makstakse need tagasi.⁴¹⁾

Maksukohustuse õigel ajal mittetäitmisega ei järgne sundsissenõudmine muidugi mitte ainult maksukohuslaselt eneselt, vaid see võib toimuda ka hoopis kolmandatelt isikutelt, kelleseadus omistab sellekohase kohustuse.⁴²⁾ Sellist kolmandat isikut nimetatakse maksundusõiguses v a s t u t a j a k s.

Mitu ühist maksuvõlgnikku vastutavad maksu tasumise eest solidaarselt, kusjuures võlgnik, kes tasus kogu maksuvõla või rohkem sellest osast, mis langeks temale maksuvõla ühetaolisel jagamisel, võib nõuda kaasvõlgnikkudelt vastavate osade tasumist.⁴³⁾

Kaasvõlgnik, kelle vastu on pöördud

41) Vt. MKS, § 109, II lõige.

42) Vt. V a a b e l, Eesti riigi-maksundusõiguse põhiprobleeme, 1934, lk. 46

43) Vt. MKS, § 110.

kogu maksunõudmine, võib paluda, et sissenõudmine jaotataks võrdselt kõigi kaasvõlglaste vahel, kel on Eesti Vabariigis vara või tulusid ja et temalt nõutakse sisse ainult see osa, mis võrdselt langeb igale maksujõulisele võlglasele.⁴⁴⁾

Ei vabane aga kaasvõlgnik, kes on tasunud oma osa, vastutusest kogu maksu eest, kui ei lähe korda nõuda sisse maksu teistelt võlgnikkudelt, arvatud välja juhud, kui sissenõudmine teistelt kaasvõlgnikkudelt on muutunud võimatuks sissenõudja raske hooletuse või lubamatu vastutuleku tõttu.

Vastutajatelt maksu sissenõudmisele asutakse aga ainult siis, kui ei ole võimalik nõuda maksukohuslaselt eneselt. Näiteks, kui maksukohuslane teeb kindlaks, et temal pole mingisugust vara ega tuluallikat, millest võiks katta võla-summa.

Kui maksu tasumise eest vastutajaid on

44) Vt. MKS, § 111.

mitu, siis võib nõuda kogu maksuvõlga igäühelt neist, kusjuures see, keele vastu nõudmine on pöördud, võib vabaneda võla tasumisest, kui ta juhatab kätte maksukohuslase enese vara või tulu Eesti Vabariigis, millest võimaldub nõuda sisse võlga.⁴⁵⁾

Selle juures vastutajad omavahel kasutavad samu soodustusi, mis eelpool mainitud kaasvõlgnike suhtes - nimelt kohustuse jagamist ja kaasvastutajailt neile langevate osade tagasinõudmist.

Sunniviisil nõutakse sisse Administra~~t~~-tiiv-sissenõudmise seaduse alusel:

1 - riigi ja omavalitsuse avalikud maksud, lõivud ja nendega seotud trahvid, viivituse- ja lisarahad ning protsendid;

2 - muud maksud, trahvid, võlad, kahjud ja nende protsendid, mis vastavate seaduste või seadluste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras.⁴⁶⁾

45) Vt. MKS, § 113.

46) Vt. ASS, § 1.

Sundsissenõudmist toimetavad riiklikud asutised selleks määratud ametnikkude kaudu. Samuti toimetavad riiklikud pangad nende eneste ja nende valitsemisel olevate erisummade, kapitalide, fondide ja laenude alal administratiiv-sissenõudmist oma ametnikkude kaudu. Või Majandusministri nõusolekul selleks eriti määratud ametnikkude kaudu, kui tähendatud kapitalide, fondide või laenude erieeskirjades on nähtud ette administratiiv-sundsissenõudmine.

Vabariigi Valitsuse määrusega võidakse sissenõudmiste toimetamist panna ka politseile või selleks eriti loodud asutustele. Majandusministri poolt, kokkuleppel Siseministriga antud määrusega võidakse panna omavalitsustele üksikute või kõigi nende riigimaksude sissenõudmine, millest omavalitsused saavad osa või mis on seoses omavalitsuse maksudega.

Samas korras võidakse panna administratiiv-sissenõudmist omavalitsustele Eesti Maapanga ja Eest Maapanga valitsemisel olevate

erisummade, kapitalide, fondide ja laenude alal, samuti Pikalaenu Panga valitsemisel olevast Maatulunduskapitalist antud laenude alal.

Omavalitsused toimetavad oma ringkonnas enda ametnikkude kaudu omavalitsuse maksude sissenõudmist, kuid Siseministri määrusega võidakse valdades teatud liiki omavalitsusmaksude sissenõudmine panna politseile.

Kohtuasutised toimetavad administratiiv-sissenõudmist politsei kaudu.⁴⁷⁾

Vähemusrahvuste kultuuromavalitsused ja kojad toimetavad oma maksude sissenõudmist enda ametnikkude kaudu, kuid Siseministri erikorraldusel võidakse tähendatud maksude sissenõudmine panna politseile või omavalitsusele, - viimastele, kui tähendatud maksud on seotud omavalitsuse maksudega.

Kõigi muude ~~maksude~~ asutuste ja organisatsioonide maksud, mis eriseaduste järgi kuu-

47) Vt. ASS, § 3, I lõige.

luvad sissenõudmisele administratiivkorras, nõutakse sisse samuti politsei kaudu.⁴⁸⁾

Sissenõudmist teostavad ametnikud, kuni nad ei kanna ametlikku vormiriiet, peavad ametitalituste juures kandma Siseministri poolt kinnitatud rinnamärki riigi vapiga. See rinnamärk kujutab enesest metallist kilpi, terava otsaga allapoole, ülemine äär sirgjoones, kõrvalääred ühinevad kaarjoones all keskkohal. Kilbi laius üleval äärel on 3,8 sm ja kõrgus 5 sm. Kilbi keskel asetseb väike kuldne riigivapp, mis on ümbritsetud helesinise emailiga. Kilbi ülemises osas, riigivapi kohal, on sinise emaili sees kuldtähtedega sõna " Maksunõudja", kuna alumises osas tähed " E. V." ⁴⁹⁾

Varad, mis on panditud laenude kindlustuseks krediitasutustesse, realiseeritakse maksuvõla katteks nende asutuste kohta käivate seaduste kohaselt.⁵⁰⁾

48) Vt. ASS, §§ 3 jj.

49) Vt. Kohtu - ja siseministri määrus administratiiv-sissenõudmise seaduses ette nähtud riigi- ja omavalitsusametnike ametimärgi kohta, § 1.

50) Vt. ASS, § 7.

Kui välisriikidega on sõlmitud sellekohased kokkulepped - konventsioonid - siis toimetatakse ka nende riikide kasuks Eesti Vabariigis asuvailt isikuilt või nende varadest administratiivkorras sissenõudmist.⁵¹⁾

Sissenõudev ametnik asub sissenõudmise teostamisele ainult sissenõudmist korraldava asutise kirjalikul nõudmisel, mis antud eraldi iga maksuvõlglase kohta. Nõudmises märgitakse, kelle poolt, kellele ja mis aja eest maks määratud, selle seaduslik alus administratiivkorras sissenõudmiseks, maksumäär ja kuhu tuleb maksta sissenõutav summa, samuti viivitusprotsendid ja lisatasud, kui neid võetakse, ja märkus, et maksuvõlglane ei ole vabatahtlikult õiendanud oma maksuvõlga määratud tähtajaks.⁵²⁾

Maksuvõlglasel on sealjuures õigus nõuda sissenõudmist korraldava asutise kirja ettenäitamist sissenõudjalt ametnikult, mis

51) Vt. ASS, § 8

52) Vt. ASS, § 9.

õigustaks tema tegevust.

Kui maksuvõlg nõutakse sisse politsei kaudu, siis saadetakse maksunõudmised maksukohuslase -maksuvõlglaste elukoha politseikomissarile. Vallavalitsused aga saadavad enda maksunõudmised oma valla elanikkude kohta vahetult kohalikule konstaablile. Politsei asub maksuvõla sissenõudmisele, kui ta leiab, et nõue on esitatud seaduslikul alusel. Vastasel korral ta saadab nõude asutusele tagasi, ühtlasi äranäidates põhjused, mis ei võimaldanud nõude täitmist.⁵³⁾

Kui nõude täitmiseks on kõik seaduslikud eeldused olemas, juhtub politsei maksuvõlglaste võlasumma tasumiseks asutusse kust nõudmine saadetud, Eesti Panga osakonda või postkontoris raha ärasaatmiseks. Kuid politsei võib ka ise võtta vastu raha juhtudel, kui maksetav summa on alla 500 krooni; või ka piiramata summas

53) Vt. ASS, §§ 10 ja 11.

oksjonipäeval või vara müügil ja kui maks nõutakse sisse kolmanda isiku juures keelu alla pandud rahasummadest või sissetulekuist.⁵⁴⁾

Raha vastuvõtmise kohta annab politsei-ametnik maksjale pitseriga varustatud vormilise kviitungi sellekohasest ~~✓~~ kviitungiraamatust, kuna ta raha annab edasi vastavasse kassasse või saadab postiga, linnas samal või hiljemalt järgmisel tööpäeval, maal hiljemalt ühe nädala jooksul, sissenõudmist korraldavale asutisele.⁵⁵⁾

Kui maksuvõlg tasutud, saadab politsei maksunõudelehe tagasi asutisele, kust see saadetud, märkusega, millal, kuhu ja missuguse kviitungi vastu raha makstud. Asutus kontrollib ühe kuu jooksul, kas maks on õieti tasutud ja kas raha on tõelikult saadud.⁵⁶⁾

Maksunõudmist võib panna seisma ainult maksumäärav asutus või jaoskonnakohtunik, kui

54) Vt. ASS, § 12.

55) Vt. ASS, § 13.

56) Vt. ASS, § 14.

vastavas erilises maksuseaduses ei ole nähtud ette teist korda.⁵⁷⁾

Sundsissenõudmine võidakse suunata nii võlgniku vallas- kui ka kinnisvarale, kusjuures esmajoones peab nõudmine pööratama vallasvarale. Kui aga võlgnikul pole vallasvara või sissetulekuid, millest võiks täielikult katta võlasumma, alles siis võib asuda sissenõudmisele võlgniku kinnisvarast.⁵⁷⁾⁾

a. Sissenõudmine vallasvarast.

Vallasvarast sissenõudmisele asudes esitatakse vastav täitmisele kuuluv nõudmine maksuvõlgnikule või ta seaduslikule esindajale ta elukohas või ettevõtte asukohas, ettepanekuga, tasuda võlasumma, või esitada kviitung vastavalt asutuselt nõutava summa sissemaksmise või ärasaatmise kohta. Selleks antakse aega kuni ühe kuuni.⁵⁸⁾

57) Vt. ASS, § 15, II lõige.

57)) Vt. ASS, § 16.

58) Vt. ASS, § 22.

Maksuvõlgniku ja ta seadusliku esin-
daja äraolekul alalisest elukohast, jäetakse
kodustele kirjalik teadaanne, samuti tähtaja
määramisega võla tasumiseks.

Kui on ette näha, et arestitud vara
müümiseiga paratamatult võetakse võlgnikult või-
malus pidada edasi äri või tööstust, ja kui tal
ei puudu hea tahe tasuda võlga, siis võib maksu
sissenõudmist korraldava asutis, võlgniku pal-
vel, pikendada maksutähtaega, teatades sellest
sissenõudvale ametnikule.

Kui aga tekib kahtlus, et võlgnik võiks
eelmainitud tähtajal vastava vara, millest
saaks nõuda sisse võlga, kõrvaldada, siis amet-
nik arestib viivitamata selle vara; muidu aga
toimub vara arestimine alles siis, kui määratud
tähtajaks võlgnik ei esita nõutavat summat ra-
has, või kviitungi vastavalt asutuselt selle
tasumise kohta.⁵⁹⁾

59) Vt. ASS, §§ 23 jj.

Vara arestimine toimub vara üleskirjutam
misega vastavalt Tsiviilkohtupidamise seaduse
sellekohastele sätetele. Üleskirjutamise kohta
peetakse protokollis. Selles protokollis märgi-
takse kõik toimingud, võlgniku ja teiste isiku-
te avaldused neile kuuluvate õiguste suhtes üles-
kirjutatud asjadele. Kui üleskirjutaja millegi
pärast neid avaldusi ei arvesta, siis peab ta
põhjustama mitteamvestamist samas protokollis.
Protokoll peab lõppema juuresoleva võlgniku
ja üleskirjutust toimetava ametniku allkirjaga.
Võlgnikul on õigus saada protokollist ärakirja.

Vara arestimist võib toimetada ka võlg-
niku enda äraolekul.

Arestida võib vara ainult niipalju, et
selle hindeväärtusega kattuks võlasumma, ~~XXXX~~
seejuures aga ei või lahutada asju, mis pole
jagatavad või mis seetõttu langeksid väärtuses.

Võlgnik võib ka nõuda mõnede asjade
mitteamrestimist, kui teised esemed küllaldaselt
kindlustavad võla sissenõudmist.⁶⁰⁾

60) Vt. ASS, § 26, II lõige.

Arestitud asjade või nende hoiupaikade külge kinnitatakse papist või paberist sedelid pitseriga ja üleskirjutamisprotokolli järjekorranumbriga, kusjuures tuleb hoiduda esemete rikumisest.

Vara jääb arestimata, kui on selgesti näha, et sissenõudmise kulud ületavad müügist saadava summa, mille kohta koostatakse vastav akt kahe tunnistaja juuresolekul, kuhu märgitakse vara koosseis ja umbkaudne väärtus.⁶¹⁾

Arestimisele ja üleskirjutamisele ei kuulu Tsiviilkohtupidamise seaduse § 973 nimetatud asjad. Samuti ei kuulu arestimisele alimendid, mis võlgnikule enesele määratud kohtuotsusega; ega teised perioodilised summad, mis võlgnik saab toetusena sihtkapitalidest, heategevailt asutusilt ja mujalt, kui need summad kulutatakse ta enese, abikaasa või laste ülalpidamiseks ning ei ületa Kr.40.- kuus isiku kohta. Küll aga saab

61) Vt. ASS, § 30.

teatud määral kinnipidamisi teostada summadest, mis ületavad selle normi.

Administratiiv-sissenõudmise seaduse §§ 31 ja 32 näevad ette varad, mida ei saa üldse arestida. Need oleks:

1 - pensionid, toetusrahad ja muud maksud, mis määratud vastavate seadustega õnnetuste puhul kannatanud töölistele ja nende perekonnaliikmeile Tööstusliku töö seaduse alusel;

2 - sõja- ja tööinvaliidide pensionid;

3 - õppestipendiumid;

4 - riigiteenijaile ja nende perekondadele surma ja sünnituse puhul määratud toetused ja lasteabirahad;

5 - riigi- ja omavalitsusteenijate sõidu- ja päevarahad ametsõitude puhul;

6 - tööpuuduse juhtudel tööpuuduse all kannatavaile töölistele riigi ja omavalitsuse arvel korraldatavate hädaabitööde eest maksetav töötasu.

Sissenõudmisel ühelt abikaasalt toime-

tatakse vastavate tsiviilseaduste eeskirjade kohaselt abikaasade varanduslikkude vahekor-
dade kohta. Kitsendatud on ka sissenõudmine
lesele määratud pensionist.⁶²⁾

Kui on teada, et teiste isikute või
asutuste käes või hoiul on maksuvõlglasele kuu-
luv varandust, siis võetakse neilt isikuilt
või asutustest~~xx~~ juhatajailt allkirjad, millega
nad deklareerivad, millised on need summad või
varad, ja kohustuvad andma neid kõiki sundsisse-
nõude summa ulatuses mitte võlgnikule, vaid sis-
senõudvale ametnikule või viimase juhatuse jär-
gi vastavasse deposiiti, kui mitte asutuste
põhikirjas pole seaduses ettenähtud erandeid.⁶³⁾

Isiku või asutise toimides vastupidiselt eel-
toodud nõuetele, vastutab süüdlane saamatajäänud
summade eest kahekordselt.

Võib juhtuda, et võlglase vara on ares-
titud kohtupristavi poolt enne üleskirjutamisele

62) Vt. ASS § 35 ja TsKpS § 1086.

63) Vt. ASS, § 37 jj.

asumist ja vabade asjade hindamisväärtus on vähem kui kattaolev summa, siis võib arestida ka varem üleskirjutatud vara peale vabade asjade, tehes vastava märkuse üleskirjutamise akti ärakirjale. Vastavalt teatatakse sellest ka kohtupristavile.⁶⁴⁾

Kui administratiiv-sissenõudmine toimub ühel ajal riigi- või omavalitsusasutiste mitme nõudmise katteks ja saadud summa ei kata neid nõudmisi, siis jagatakse saadud summa sissenõudja poolt asutiste vahel proportsionaalselt võlgade summale.

Võib ka juhtuda, et administratiiv-sissenõudmist teostavad ühel ajal mitu vastavat ametnikku - siis toimetab vara müüki see ametnik, kes kõige enne arestinud vara.⁶⁵⁾

Mitte leidudes küllaldaselt vara üleskirjutamiseks, võib üleskirjutaja avada ka lu-

64) Vt. ASS, § 40.

65) Vt. ASS, § 41 II lõige.

kustatud hoiukohti kus vara varjul ja mida võlgnik ise ei ava. Samuti ka juhul, kui võlgnikku ennast pole kohal. Seejuures peab aga juurde kutsutama kaka tunnistajat, kes kirjutavad alla ka koostatavale aktile. Tunnistajaks minema on kohustatud igaiüks, keda selleks kutsutakse üleskirjutaja poolt. Ilma seadusliku põhjuseta keeldujaid karistatakse kriminaalkorras.

Kolmandad isikud peavad oma õiguste järele valvama ise, esitades vastava nõude vara arestimiskoha kohtus võlgniku ja vastava riigivõi omavalitsusasutise vastu, kes teinud sissenõudmise korralduse.⁶⁶⁾

Pärast võla ja kulude tasumist sissenõudev ametnik vabastab vara viivitamata arestist ja avalikust müügist.

Arestitud vara hinnatakse üleskirjutamisel seda teostava ametniku poolt (kuhu võlgnik soovikorral võib kutsuda juurde ka asjatundjaid) keskmiste hindade või käepärastole-

66) Vt. ASS, § 43.

vate arvete alusel.⁶⁷⁾

Arestitud vara antakse hoiule võlgnikule enesele, kõrvalistele isikutele või viiakse hoiule politsei jaoskonda. Vara omanik ei või ilma mõjuva põhjuseta keelduda oma üleskirjutatud vara hoiulevõtmisest. Kui aga omanikku pole kohal, või on kahtlusi, et ta võib vara toimetada kõrvale, siis antakse vara hoiule kolmandatele isikutele. Sellisteks kolmandateks isikuteks võib^{jad} olla kõik teo- ja õigusvõimelised kodanikud, välja arvatud:

a) sissenõudva ametniku abikaasa, esimese ning teise astme sugulased ja hõimlased,

b) isikud, kes ei või seaduse järgi olla tunnistajaiks,

c) nõudja, ja nõudja ning võlgniku abikaasa, kodakondsed, kahe astme hõimlased ja sugulased otsejoones kõigis astmeis ning külgejoones kahes astmes, olgu siis, et võlgnikku

67) Vt. ASS, § 44 jj.

kodus ei ole ja kedagi teist ei leidu, kes nõus oleks võtma vara hoiule.⁶⁸⁾

Kolmas isik arestitud vara hoidjana on õigustatud saama tasu, kusjuures ta kannab ka vastutust. Vastutusest ta ei vabane enne, kui on annud asjad tagasi allkirja vastu. Arestitud vara omanikul selle hoidjana pole tasusaamise õigust, küll aga on tal arestitud vara kasutamise õigus, kui sellega ei vähene vara väärtus.⁶⁹⁾

Arestitud asjad määratakse müügile enam-pakkumise teel vara asupaigas või hoiukohas. Kergesti, väheste kuludega transporditavaid asju müüakse prefektuuris, politsei ja oskonnas, vallamajas või eraldi selleks määratud ruumes, kui sellega loodetakse saada kõrgemat hinda.

Kui sissenõutav summa on alla viie krooni, siis toimetatakse müüki võimalikult samal ajal koos mõne teise enampakkumisega ja müügiks määratud asjad tulevad koguda sel juhul ühisesse

68) Vt. TsKpS, § 1012.

69) Vt. ASS, §§ 49 - 52.

müügikohta. Müük toimub tsiviilkohtupidamise seaduses § 1046 ja järgmistes ettenähtud korras. Vara üleskirjutaja või selle müüja enampakkumisel, samuti võlgnik ise või ta eestkostja või volinik ei või võtta osa enampakkumisest, vastasel korral loetakse müük enampakkumisel tühi-seks.⁷⁰⁾

Kui müük esimesel enampakkumisel ei õnnestu (vastavalt Tsiviilkohtupidamise seaduse § 1062-le), siis määratakse uus tähtaeg müügiks, kusjuures teistkordsel müügil võib vara müüa ka alla hinnatud väärtust.

Asjad, mida ei lähe korda müüa kahel enampakkumisel, antakse võlgnikule tagasi, kui maksunõudev asütis ei soovi neid hinnatud summa eest jätta endale.⁷¹⁾

Väärtpabereid, nagu aktsiaid, osatähti, protsentpabereid j.n.e. võib enampakkumisel müüa kuni 25 % alla nende nominaalväärtuse või

70) Vt. ASS, §§ 57 ja 61.

71) Vt. ASS, § 63, II lõige.

väärtuse, mis Majandusminister Riigi Teataja s
iga poolaasta kohta kuulutanud nende paberite
pantimiseks. Kui aga ka selle hinnaga ei leidu
ostjaid, siis saadetakse need väärtpaberid
Tallinna börsikomiteele müümiseks vaba hinnaga.

Väärtpaberite omanikule-maksuvõlgnikule
peab võimaldatama võõrandada, kuni enampakkumi-
sel müümiseni, tema enese korraldusel pabereid
eelpool tähendatud hinnaga ja tingimusel, et
müügist saadud summa enne paberite väljaandmist
deponeeritakse Eesti Panga osakonda maksu sisse-
nõudmist korraldava asutuse arvele.⁷²⁾

Vastavalt Administratiiv-sissenõudmise
seaduse § 66, kui ei õnnestu nõuda sisse mak-
su võlgnikult või ta hoiab kõrgale maksmisest,
varjab oma sissetulekuid või teisi maksuvõima-
lusi, siis võetakse temalt allkiri, maksu sisse-
nõudmist korraldava asutuse nõudel, Eesti Vaba-
riigi piiridest mittelahkumise kohta ja saade-

72) Vt. ASS, § 64.

takse see Siseministrile vastava korralduse te-
gemiseks piiri sulgemiseks ning võlgnikule välis-
passi mitteandmiseks.

Säärast ülalmainitud allkirja moodust
saab kasutada vaid siis, kui maksuvõlg ületab
200 krooni. Allkiri on kehtiv seni, kui võlg ta-
sutud, või kuni maksusissenõudmist korraldav
asutus teatab, et ta maksuvõlglase väljasõiduks
ei tee takistusi.⁷³⁾

Maksuvõlgnikku, kelle suhtes on olemas
seaduses ettenähtud maksujõuetuse tunnused, võib
sissenõudev asutus esitada maksujõuetusks tun-
nustamiseks vastavale kohtule üldises korras.⁷⁴⁾

b. Sissenõudmine kinnisvarast.

Nagu juba eelpool tähendatud, võib sis-
senõudmisele kinnisvarast asuda ainult siis, kui
ei ole vallasvara või sissetulekuid, millest

73) Vt. ASS, § 66.

74) Vt. ASS, § 67.

võiks täielikult katta maksuvõla summa.

Kinnisvarast sissenõudmisel peab sissenõudja ametnik pöörduma vastavasse kinnistustajaoskonda, et kanda vastav märkus kinnistusraamatusse Notariaalseaduse § 316 p. 4 põhjal.

Kinnisvara üleskirjutamine, hindamine ja muud sundsissenõudmisega ühenduses olevad küsimused lahendatakse siin Tsiviilkohtupidamise seaduse vastavate eeskirjade kohaselt, arvestades ka teisi asjassepuutuvaid seadusi.

Asjatundjaid kutsutakse kinnisvara hindamise juurde ainult siis, kui seda nõuavad sissenõudjad, võlgnik või hüpoteegi võlausaldajad.

Üleskirjutuse ja hindamise akt esitatakse Ringkonnakohtu esimehele vastavate korralduste tegemiseks kinnisvara müügiks.

Üleskirjutatud kinnisvara jääb võlgniku valdusse kuni avaliku müügini.⁷⁵⁾

75) Vt. ASS, §§ 16 - 19.

5. Maksumärkide tarvitamine.

Maksukohustus võib lõppeda teatud maksuliikide juures ka veel sel teel, et kasutatakse maksukohuslase poolt seadustes ettekirjutatud viisil ilma maksunõudja kaastegevuseta
n. n. m a k s u m ä r k e.

Maksumärkidena esinevad meil maksumargid, tempelmargid ja tempelpaberid.

Maksumarke kasutatakse peamiselt liiklusmaksude, uuemal ajal ka aktsiisimaksude juures. Selles korras maksustamisele aktsiisimaksuga kuuluvad: tubakas ja tubakasaadused, paberrossid ja sigaretid ning nende kestad, sigaretipaber, õlu, peenviin, vein, presspärm, tuletikud ja bensiin.⁷⁶⁾

Aktsiisimaksu markideks on sellekohased panderollid, margid või templijäljendid, milli-

76) Vt. AkMS, § 1.

sed valmistatakse riigi kulul ja nende eest eritasu ei võeta.⁷⁷⁾

Maksumärgid valmistatakse Riigi Trüki-kojas ja kannavad pealkirju maksuesemete liigi, sordi ja pakise kohta. Maksumärke antakse välja Eesti Panga osakondadest maksuesemeid tootva tehase pidajale sellekohase Maksudetalituse direktori poolt kinnitatud maksumärkide raamatu ettenäitamisel, millesse Eesti Panga osakond igakordsel maksumärkide väljaandmisel kannab sisse tasutud aktsiisimaksu summa ja selle arvel väljaantud maksumärkide liigi ja arvu. Sissekanded kinnitatakse kahe Eesti Panga osakonna ametniku allkirjaga ning Eesti Panga osakonna pitseriga.⁷⁸⁾

Tolliasutistele antakse maksumärgid välja tolliinspektori sellekohasel nõudmisel. Muudele isikutele aga ainult Maksudetalituse direktori või maksuinspektori sellekohase tun-

77) Vt. AkMS, § 190, RT 35, 7, 54.

78) Vt. Aktsiisimaksu määrus, RT 35, 10, 94, § 67.

nistuse ettenäitamisel ja aktsiisimaksu tasumise tõenduseks antakse sel puhul Eesti Panga osakonnast kviitung.⁷⁹⁾

Tehasele väljaantud maksumärgid peab toimetatama väljaandmise järele otsekohe tehasesse, kus nad hiljemalt nende sissetuleku päevale järgneval päeval märgitakse tehase tempeliga. Maksudetalituse direktor võib seejuures määrata, et neid tempeltatud maksumärke peetakse tehases või muus asutuses vastava~~s~~ maksuametniku kontrolli all pitseri või plommi kaasabil, ning antakse välja maksuesemetele pealepanemiseks ainult tarviduse järele. Maksumärke võib lõigata lahti ribadeks ainult niipalju, kui palju neid tarvitatakse lähema kahe päeva jooksul esemete märgistamiseks.

Maksumärkide kinnitamine maksuesemetele peab toimuma niiviisi, et maksueset ei oleks võimalik võtta välja pakisest ilma viimast või maksumärki rikkumata. Maksumärkide kinnitamine
79) Vt. Aktsiisimaksu määrus, RT 35, lo, 94.

esemetele peab toimuma maksukohuslase poolt enne maksuesemete väljastamist tehasesest või tolliasutusest, igal juhul aga enne käigesse laskmist.⁸⁰⁾

Maksudetalituse direktor võib kirjutada ette maksumärkide esemetele kinnitamise lähema korra ja viisi. Nii kehtib nõue, et maksumärgid peavad olema terved ja rikkumata ning vastama maksuesemete liigile, sordile ja pakise sisule. Maksumärk loetakse vigastatuks, kui vigastus on säärane, et maksueset võib võtta välja pakisest, ilma et oleks tarvidus maksumärki veel enam purustada. Rikutuks loetakse maksumärk, kui selle olulised pealkirjad on niivõrd vigastatud, et neid on võimatu eritleda. Ebavastav on maksumärk, kui see on kinnitatud säärasele maksuesemele või selle pakisele, mille jaoks see pole ette määratud.

Kui maksumärgid riknesid õnnetusjuhu läbi, siis võib Maksudetalituse direktor lubada

⁸⁰⁾ Vt. AkMS, § 192.

neid vahetada uute vastu.⁸¹⁾

Keelatud on müüa, edasi anda ja omandada maksumärke väljaspool nende seaduslikku müügiasutust, samuti keelatud on tarvitada kord juba ~~tarvitatud~~ maksumärke.⁸²⁾

Maksuesemete tehases pole lubatud hoida ega uuesti tarvitada kord juba ~~tarvitatud~~ maksumärke.⁸³⁾ Maksumärk loetakse kord juba ~~tarvitatuks~~, kui see on olnud kinnitatuna juba käibelolnud maksuesemel.

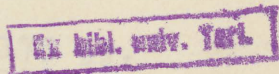
Samuti pole lubatud tarvitada käibelelastavatel maksuesemetel riigi maksumärkidele sarnanevaid märke, etikette või panderolle, mis pole maksumärgid.

Aktsiisimaks tasutakse kahe nädala kestel, arvates nende mittevabastamist või maksu tasumist tingiva asjaolu avalikukstuleku või maksu tasumist osutuva korraldise saamise päevast.

81) Vt. AkMS, § 194 ja 195.

82) Vt. AkMS, § 197.

83) Vt. RT 35, 7, 54, § 172.

Tehastele ettenähtud aktsiisimaksu alammäär, mis pole tasutud esemete märgistamisega, tasutakse kahes võrdses osas; I poolaasta eest hiljemalt 30 juunil ja II poolaasta eest hiljemalt 31. detsembril. Siinkohal tuleb märkida, et kui seda maksu ei tasuta tähtajaks, siis seda ka sunniviisil sisse ei nõuta, vaid võetakse ära tehasele antud töötamisluba.⁸⁴⁾

Kui tehasepidaja on esimesel poolaastal tasunud aktsiisimaksu üle alammäära, siis arvatakse rohkem tasutu teise poolaasta alammäära arvele. See moodus ei tule aga enam kohaldamisele aastavahetusel.⁸⁵⁾

Aktsiisimaksu tasumise tähtaega ei või pikendada ega ajatada. Samuti ei või aktsiisimaksu-võlga kustutada, väljaarvatud juhul, kus sissenõudmine on lootusetu või ei tasu end.⁸⁶⁾

Tempelmaksu tasumine toimub: tempelmarkide kustutamise, tempelpaberi tarvitamise-

84) Vt. AkMS, RT 35, 7, 54, § 175 jj.

85) Vt. AkMS, RT 35, 7, 54, § 178.

86) Vt. AkMS, RT 35, 7, 54, § 181.

ga või ka sularahas, kusjuures tempelmaksu alam-
määraks on viis senti.⁸⁷⁾

Siin peame tähele panema, et tempel-
markide ja tempelpaberite ostmisega ei toimu
üheaegselt maksukohustuse täitmine, nagu see oli
aktsiisimaksude juures, vaid maksukohustus kus-
tub alles siis, kui oleme tempelmargi dokumendi-
le vastavalt kleebituna kustutanud või tempel-
paberit tarvitanud dokumendi koostamiseks.

Tempelmarkide kustutamine võib toimuda:

1 - nii, et tempelmargid kleebitakse
dokumendile enne allakirjutamist selliselt, et
dokumendi tekst või vähemalt ühe dokumendiosali-
se allkiri (mitte aga selle, kelle kätte do-
kument jääb) kõigist tempelmarkidest läbi ula-
tub;

2 - erandina arvetel ja kviitungitel
ka selliselt, et igale margile kirjutatakse kus-
tutamise aeg (päev, kuu ja aasta) ja markidest
kirjutatakse läbi arve või kviitungi väljaandja
87) Vt. TeMS, § 11 ja 13.

nimi või firma, nii , et tähed ümberolevale pa-
berile ulatuvad. Selleks võib kasutada ka temp-
lit.

3 - Dokumentidel, mis välja antud löi-
gatuna talongraamatust, võib tempelmarkide kus-
tutamine toimuda ka nii, et mark kleebitakse
löikejoone kohta, mis lahutab dokumenti talon-
gist, ning dokumendi väljalõikamisel tempelmarke
poolitades jääb nende vasak pool talongile ja
parem pool dokumendile.

4 - Sularahas tempelmaksu tasudes tuleb
vastav dokument esitada ühes rahasummaga Eesti
Panga osakonda, kus antakse üldises korras vas-
tav kviitung ja märgitakse ka dokumendile märkus
tempelmaksu tasumise kohta. Ilma selle märku-
seta ei loeta dokumenti tempelmakstuks.⁸⁸⁾ Sel-
lele märkusele peab vähemalt kaks ametnikku
alla kirjutama ja see peab olema varustatud ka
panga osakonna pitsatiga. Seejuures pole panga

88) Vt. TeMS, § 17.

ametnikud kohustatud kontrollima, kas dokument nõutud määral ja ajal tempelmakstakse või mitte, ega vastuta selle eest, kui see ebaõigesti tempelmakstud.

Tempelpaberit kasutatakse meil peamiselt vekslitelt jne. tempelmaksu tasumisel, kuna näiteks mitte tempelpaberile koostatud veksel ei evi kõiki neid omadusi mis tempelpaberile koostatud veksel.

Tempelmaksu tasumisel ettekirjutuse kohaselt tarvitatud maksumärgid on iseenesest ka maksu tasumise tõendiks.

Eeltoodud maksutasumisviisi suureks paremuseks on asiolu, et ta kergendab tunduvalt maksuliiklust ja aitab kokku hoida halduskulusid. Raskusi võib siin teha ainult võrdlemisi keerulise tariifi käsitlemine.

6. Aegumine.

Aegumine on maksukohustuse lõppemine

teatud ajajärgu - aegumisperioodi möödumisel.⁸⁹⁾
See pole mitte maksuvõla kui seesuguse lõppemine tegelikkuses, vaid sellega lõpeb ainult **K o h u s t u s** maksu tasumiseks.

Aegumise tähtsamaks eelduseks on, et oleks tekkinud maksukohustus ja, et oleks möödunud vastav ajavahemik - aegumisperiood.

Meil kehtivate seaduste alusel aegumisperiood on lo aastat, arvates päevast, mil võis asuda maksu sissenõudmisele.⁹⁰⁾

Eelöeldust moodustavad erandi nende maksude aegumine, mis üldisest aegumisajast on eraldatud vastavate maksuseadustega, või mil- lede kohta eriseadustes ettenähtud lühem täht- aeg. Nii näiteks tempelmaksu kohustus ei aegu üldse.⁹¹⁾

Aegumise tähtajale arvatakse juurde mak- suvõla tasumise tähtaja pikenduseks antud aeg.⁹²⁾

89) Vt. **M e r k**, *Steuerschuldrecht*, 1926, lk. 152 jj.

90) Vt. **MKS**, § 114.

91) Vt. **TeMS**, § 23.

92) Vt. **MKS**, § 114, II lõige.

Erandina pärandusmaksu puhul algab aegumine pärandi avanemise momendist.⁹³⁾

Asutakse aga aegumisperioodi kestel maksu sissenõudmisele, siis see katkestab aegumise. Juhul, kui sealjuures sissenõudmist ei viia lõpule, siis algab aegumine uuesti päevast, mil sissenõudja pidi võtma ette järjekorralise toiminguga ses asjas, ja uuesti alanud aegumise tähtaeg on jälle 10 aastat.⁹⁴⁾

Maksu osalisele sissenõudmisele asumine katkestab aegumise kogu võla suhtes. Aegumine katkeb ka siis, kui maksukohuslane mingil viisil tunnustab aegumise kestel oma maksuvõla tasumise kohustust.⁹⁵⁾

Aegumisperiood on möödunud viimase aegumisperioodi päeva möödumisega.

Aegumise peamiseks õiguslikuks järel-
duseks on maksukohustuse lõppemine. Seega mitte maksuvõlg kui seesugune pole aegumisega lõppe-

93) Vt. V a a b e l., põhiprobleeme, lk. 124.

94) Vt. MKS, § 115.

95) Vt. MKS, § 116.

nud ja kustunud, vaid lõppenud ja kustunud on niiöelda maksunõudja "saamisõigus" ja maksukohuslase "andmiskohustus", maksukohustusliku isiku vastutus ja maksunõudja "võtmisõigus". Võlg aga kui seesugune, kestab. Ja kui maksuvõlglane sellise maksuvõla siiski peale aegumistähtaja möödumist tasub, siis pole tal enam võimalust makstut tagasi nõuda.⁹⁶⁾

Sellest näeme et eegunud maksuvõlg omab "obligatio naturalise" iseloomu.

Mis kehtib maksukohustuse enese kohta, kehtib kõik ka sellest tingitud kõrvalnõudmiste kohta (intressid, lisarahad j. n. e.).

Nõudmise aegumisega vabanevad vastutusest ka kõik vastutajad - kuid ka siin jääb täitmisvõimalus "obligatio naturalise" kujul.

Aegumise järele pole võimalik enam mingisugune tagantjärele sissenõudmine ega õiendamine, kuigi peaks leitama kontrollimisel,
96) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 155.

et on tehtud vigu.

7, Tasendus (kompensatsioon).

Tasenduseks ehk kompensatsiooniks nimetatakse õigust end vabastada mingist maksukohustusest sellega samavõrdse, sama maksunõudja vastu sihitud, nõudmise esitamise teel. Seejuures on tingimuseks, et nõudmine ja vastunõudmine asuks samas piirkonnas ning kuuluksid tsiviilõiguse valdkonda.⁹⁷⁾

Meie kehtivas õiguses ei esine sellist võimalust maksukohustuse lõppemiseks.

Küll võiksime mainida siinkohal eelmainituga välise sarnasuse tõttu maksusumma kinnipidamist. Riigi- või omavalitsuse teenistuses seisva isiku puhul esitatakse sissenõudmine vastavale asutusele palgast ja muudest rahalistest tasudest kinnipidamiseks, Tsiviilkohtupida-

97) Vt. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926, lk. 144.

mise seaduses § 1086 ettenähtud määral, kui ametnik, saades teadaande, määratud tähtajaks ei tasu maksu.⁹⁸⁾

8. Muud maksukohustuse lõppemisviisid.

Välismaa õiguses esineb juhte, kus maksunõudja saab rahulduse sunniviisilise tootmistegevusega maksukohuslase poolt, kui viimane vabatahtlikult ei korralda oma kohustusi ja temalt sundsissenõudmine varanduse puudusel tagajärgi ei anna.

Samasugust moodust taheti ka meie kehtivasse õigusesse tuua Tööpõlgurite töölaagri seaduse muutmissettepanekutega.

Selle järele maksuvõlglane oleks paigutatud tööle töölaagrisse, kus töötamisest saadud tuludega oleks toimunud maksuvõlgade tasumine. See muutmissettepanek aga ei leidnud pooldamist.

Kasutatud kirjandust.

1. M e r k, Steuerschuldrecht, 1926.
 2. V a a b e l, Eesti riigi-maksundusõiguse põhiprobleeme, 1934.
 3. Maksustamiskorralduse seadus. (MKS)
 4. Ajutine läbikäigumaksu seadus. (AjLMS)
 5. Trahterimaksu seadus. (TrMS)
 6. Majandusministri määrus riigi tulude kassa, arvepidamise ja aruandmise korra kohta.
 7. Tulumaksuseadus. (TMS)
 8. Kinnistusmaksu seadus. (KMS)
 9. Avalikkude maksude ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seadus.
 10. Eesti Maapangast ja Maatulunduskapitalist antud laenude sissenõudmisel võetava lisaraha seadus.
 11. Aktsiisimaksu seadus. (AkMS)
 12. Tempelmaksuseadus. (TeMS)
 13. Administratiiv-sissenõudmise seadus. (ASS)
 14. Kohtu- ja siseministri määrus administratiiv-sissenõudmise seaduses ette nähtud ametimärki kohta.
 15. Tsiviilkohtupidamise seadus. (TsKpS)
-